

Verso

ZUURSTOF VOOR SOCIAAL ONDERNEMEN

VERSO MEMORANDUM VOOR DE VLAAMSE VERKIEZINGEN MEI 2019

De Vereniging voor Social Profit Ondernemingen (Verso) is de **intersectorale werkgeversorganisatie** voor de socialprofitsectoren in Vlaanderen. We vertegenwoordigen de social profit op intersectoraal niveau op de werkgeversbanken van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (Serv) en binnen het Vlaams Economisch Sociaal Overlegcomité (**VESOC**). Verso groepeert **vijftien federaties**. We zijn een pluralistische organisatie die contacten onderhoudt met alle politieke strekkingen.

De social profit is in Vlaanderen een belangrijke economische speler, goed voor **meer dan 400.000 arbeidsplaatsen**. Deze sociale ondernemingen zijn niet-winstgedreven, maar stellen zich ten dienste van mens en maatschappij. Het zijn hoofdzakelijk ondernemingen in de private sector, actief in de gezondheidszorg, welzijnssector, socioculturele sector en de sociale economie. Hierdoor is de social profit betrokken bij **tal van beleidsdomeinen** van de Vlaamse overheid: van sectorale bevoegdheden zoals gezin, welzijn, gezondheid, sociale economie, cultuur, sport en vrije tijd naar intersectorale bevoegdheden als werk, onderwijs, wetenschap, innovatie, ondernemen, wonen, energie, mobiliteit en begroting.

INHOUDSTAFEL

Driedubbele winst voor sociaal-economische ontwikkeling	4
1. Inzetten op een sterke maatschappelijke dienstverlening	6
1.1 Investeer in capaciteit voor een betaalbare en toegankelijke dienstverlening	7
1.2 Versterk de structurele publieke financiering voor een kwaliteitsvolle dienstverlening	7
1.3 Zorg voor een adequaat kader voor aanvullende private financiering	8
2. Sociale ondernemingen als werkgever	9
2.1 Maak de RSZ-doelgroepkorting ouderen van toepassing voor alle private werkgevers	10
2.2 Voer een coherent EAD-beleid	10
2.3 Zet voluit in op de sociale economie	11
2.4 Schep groeibanen met maatschappelijke meerwaarde	12
2.5 Zet in op een ambitieus Vlaams Interprofessioneel Akkoord voor de social profit	13
3. Sociale ondernemingen en ondernemerschap	14
3.1 Erken sociale ondernemingen ten volle als partner in de besluitvorming	14
3.2 Ondersteun sociale ondernemingen in hun strategische transformatie	15
3.3 Ondersteun de uitwerking van innovatieve businessmodellen bij sociale ondernemingen	15
3.4 Zet in op een rechtszeker ondernemingskader en een performante overheid	16
4. Inzetten op een sterk flankerend beleid	17
4.1 Onderwijs	18
4.2 Wetenschappelijk onderzoek	19
4.3 Energie	19
4.4 Wonen	20

DRIEDUBBELE WINST VOOR SOCIAAL-ECONOMISCHE ONTWIKKELING

De uitdagingen waar de Vlaamse samenleving in de komende jaren voor staat zijn veeltalig en verscheiden. De Vlaamse overheid beschikt daarbij over belangrijke hefboomen om de voorwaarden te realiseren die nodig zijn om de kwaliteit van het samenleven in Vlaanderen te versterken. Het beleid hiertoe dient vanuit diverse invalshoeken te convergeren in een ambitieus programma dat sociale cohesie combineert met economische groei.

Sociale cohesie is niet te verwezenlijken zonder economisch draagvlak. Omgekeerd is het realiseren van economische welvaart voor brede lagen van de bevolking sterk afhankelijk van het voor handen zijn van sociale cohesie. Met andere woorden het economische en het sociale vormen de twee zijden van éénzelfde medaille. Beide kernelementen van de welvaartstaat kunnen dan ook maar worden versterkt via een geïntegreerd beleid. Sociale ondernemingen leveren alvast aan beide zijden hun bijdrage.

Sociale ondernemingen combineren de voordelen van privaat ondernemerschap met een maatschappelijke opdracht. Ze zijn niet gericht op het uitkeren van winsten en dat geeft hen een streepje voor bij het invullen van maatschappelijke noden. Ze vervullen een brede waaier van belangrijke maatschappelijke behoeften en versterken de sociale cohesie. De impact van deze activiteiten stimuleert daarbij – rechtstreeks en onrechtstreeks – de economische bedrijvigheid. Sociale ondernemingen maken dan ook integraal deel uit van de economie en hebben een brede interactie met diverse bedrijfstakken.

Sociale ondernemingen dragen op drie manieren bij tot onze sociaal-economische welvaart:

1. De inhoudelijke, intrinsieke, relevantie van sociale ondernemingen ligt in het ondersteunen van mensen, vaak in kwetsbare omstandigheden.

- » Op het vlak van gezondheid en welzijn formuleren ze een aanbod ten aanzien van mensen die ziek zijn (gezondheidszorg), jong zijn (kinderopvang), oud zijn (ouderenzorg), een beperking hebben of een moeilijke periode doormaken (bijzondere jeugdzorg, gezinsbijstand, ...).
- » Op het vlak van sociale cohesie, levenslang leren, trajectbegeleiding en empowerment dragen sociale ondernemingen in de verschillende deelsectoren van de socioculturele sector bij tot het versterken van de burgers met het oog op een inclusieve samenleving.
- » Op het vlak van arbeidsmarktbeleid voorzien sociale ondernemingen uit de sociale economie aangepaste vormen van werkgelegenheid en overbruggen ze de afstand tot de reguliere arbeidsmarkt.

Als private, risicodragende ondernemingen zetten ze in al deze domeinen in op innovatie en realiseren ze heel wat terugverdieneffecten en vermeden kosten voor de overheid. De relevantie van deze dienstverlening wordt in de komende jaren alleen maar groter, gelet op het stijgend aantal zorgvragen en de impact van vergrijzing, migratie en technologische ontwikkeling op onze arbeidsmarkt en ruimere samenleving.

“Sociale ondernemingen realiseren heel wat terugverdieneffecten en vermeden kosten voor de overheid”

2. De rechtstreekse sociaal-economische impact van sociale ondernemingen is aanzienlijk.

Zo telt de Vlaamse social profit meer dan 400.000 arbeidsplaatsen, goed voor 17,8% van de loontrekkende tewerkstelling. In 2015 bedroeg de toegevoegde waarde van de social profit 17,1 miljard euro. Zowel op het vlak van toegevoegde waarde als op het gebied van tewerkstelling noteren sociale ondernemingen ook opmerkelijke groeicijfers: ruim één op de drie nieuwe jobs die in de komende jaren in Vlaanderen gecreëerd wordt, bevindt zich in de social profit. Qua toegevoegde waarde tonen projecties van het Federale Planbureau dat de social profit in de komende jaren een stevige groeimotor voor de Vlaamse economie zal zijn. Door deze dynamiek neemt het aandeel van sociale ondernemingen in de economie fors toe. Hun sterke verwevenheid met ondernemingen in diverse bedrijfstakken onderstreept hun

economische relevantie: in 2014 kocht de Vlaamse social profit voor meer dan 11 miljard goederen en diensten aan in andere sectoren.

3. Sociale ondernemingen dragen ook indirect bij tot de sociaal-economische performantie van onze samenleving.

Hun dienstverlening draagt immers bij tot de productiviteit van onze economie en de werking van haar markten. Zo verhoogt de werking van onze welzijns- en gezondheidszorg (zowel preventief als curatief) de arbeidsproductiviteit van haar gebruikers en hun familieleden. Diensten als kinderopvang, ouderenzorg en de zorg voor personen met een beperking ondersteunen de werkzaamheidsgraad op onze arbeidsmarkt. Vorming en opleiding leiden dan weer tot het ontwikkelen van competenties en versterken de werking van onze arbeidsmarkt.

1

Inzetten op een sterke maatschappelijke dienstverlening

Vlaanderen behoort tot de wereldtop op het vlak van sociaal-economische ontwikkeling. Binnen onze actieve welvaartsstaat hebben de overheid en sociale ondernemingen in goed partnerschap een kwaliteitsvolle dienstverlening uitgebouwd die mee deel uitmaakt van de ruggengraat van onze samenleving en onze economie.

Sociale ondernemingen vervullen een cruciale rol in de Vlaamse economie. Ze vormen als private ondernemingen met een maatschappelijk verankerde opdracht ook een belangrijke en geloofwaardige partner. Een belangrijk element hierin is dat ze niet gericht zijn op vermogensvoordelen voor hun aandeelhouders, maar hun winsten herinvesteren in hun dienstverlening.

1.1 Investeer in capaciteit voor een betaalbare en toegankelijke dienstverlening

HUIDIGE SITUATIE

Onze complexe en wijzigende samenleving zorgt ervoor dat de nood aan maatschappelijke dienstverlening verder blijft toenemen. Denken we maar aan de effecten van de vergrijzing, het toenemende risico op vereenzaming, de gevolgen van migratie en het risico op een duale samenleving (cf. gezondheidskloof, digitale kloof, ...). Bovendien is deze dienstverlening ook vandaag nog lang niet voldoende toegankelijk voor iedereen binnen onze maatschappij. Een verdere uitbreiding van de capaciteit van deze dienstverlening is dan ook onontbeerlijk om Vlaanderen in deze economische toppositie te houden.

VRAAG VAN VERSO

Om ervoor te zorgen dat vandaag, maar zeker ook morgen, iedere Vlaming een volwaardige plaats verdient binnen onze samenleving, is het nodig om verder in te zetten op een kwaliteitsvolle, betaalbare en toegankelijke maatschappelijke dienstverlening. Verso vraagt daarom een verdere investering in het uitbouwen van de capaciteit van maatschappelijke dienstverlening binnen gezondheidszorg, welzijn, sociale economie en het sociaal-cultureel werk.

1.2 Versterk de structurele publieke financiering voor een kwaliteitsvolle dienstverlening

HUIDIGE SITUATIE

Tal van maatschappelijke, economische en technologische ontwikkelingen zorgen ervoor dat sociale ondernemingen ook bedrijfseconomisch voor grote uitdagingen staan. Zo is het onmogelijk om binnen de maatschappelijke dienstverlening dezelfde productiviteitswinsten te boeken als pakweg binnen de zakelijke dienstverlening, de financiële sector of de maakindustrie. Dit zorgt echter voor een economische logica die maakt dat hetzij de gebruiker steeds meer moet betalen, hetzij de overheid bijkomend investeert in deze dienstverlening. Deze investering is verantwoord en verdient zichzelf terug aangezien het om maatschappelijke diensten gaat die de productiviteitsgroei in andere sectoren ondersteunt of versterkt. Indien deze investering niet gebeurt, is er een

grote kans dat de dienstverlening na verloop van tijd niet langer betaalbaar en voor iedereen toegankelijk is.

Bovendien is deze investering noodzakelijk om ervoor te zorgen dat Vlaamse socialprofitwerkgevers in staat zijn om de nodige talenten aan te kunnen trekken op een krappe arbeidsmarkt. Een kwaliteitsvolle dienstverlening is maar gegarandeerd wanneer mensen met de juiste kwalificaties voldoende aantrekkelijke arbeidsvoorwaarden en werkbare jobs aangeboden krijgen om te kiezen voor een loopbaan binnen de social profit.

Tot slot zijn deze investeringen ook noodzakelijk om in te zetten op een verdere modernisering en professionalisering van het management in sociale ondernemingen en mogelijke productiviteitswinsten uit ICT en technologie te benutten. Hierdoor is dit ook een investering in de kwaliteit van onze dienstverlening.

VRAAG VAN VERSO

Om ook in de toekomst de bijdrage van sociale ondernemingen tot onze sociaal-economische ontwikkeling te garanderen, vraagt Verso naast de eerder besproken capaciteitsuitbreiding ook een verdere versterking van de structurele financiering van de maatschappelijke dienstverlening die sociale ondernemingen leveren.

Verso onderstreept daarbij het uitgangspunt dat publieke middelen voor maatschappelijke dienstverlening niet dienen voor het uitkeren van vermogensvoordelen aan aandeelhouders. Daarom stipt Verso het belang aan van een transparante communicatie over de aanwending van publieke middelen door alle spelers die actief zijn in de maatschappelijke dienstverlening. Daarbij is het ook van belang om aandacht te hebben voor eventuele achterpoortjes zoals niet-marktconforme vergoedingen voor zaakvoerders en het gebruik van infrastructuur.

Transparante communicatie hieromtrent hoeft allerm minst te resulteren in bijkomende regellast, maar gaat vooral over het hanteren van adequate erkenningsvoorwaarden en het rapporteren van de juiste parameters in een sfeer van responsabilisering en vertrouwen.

“Private financiering heeft enkele belangrijke beperkingen en moet daarom beschouwd worden als aanvullende en flankerende financieringsvorm”

1.3 Zorg voor een adequaat kader voor aanvullende private financiering

HUIDIGE SITUATIE

Private financiering kan een betekenisvolle hefboom zijn voor sociale ondernemers. Dit is in het bijzonder het geval voor de financiering van innovatieve projecten (bijvoorbeeld crowdfunding of social impact bonds) of het vermaatschappelijken van investeringen in sociale infrastructuur (bijvoorbeeld sociale gereguleerde vastgoedvennootschappen of coöperaties).

Private financiering draagt echter ook enkele risico's in zich. Een bekend risico bij private financiering is cherry picking, waarbij de meest complexe problematieken het moeilijkst toegang dreigen te krijgen tot de dienstverlening (met een matteüseffect tot gevolg). Daarnaast zorgt marktwerking op het vlak van financiering ervoor

dat minder zichtbare of mediagevoelige problematieken moeilijker middelen kunnen aantrekken voor het financieren van hun dienstverlening.

Tot slot is er bij maatschappelijke dienstverlening vaak sprake van een belangrijke informatie-asymmetrie die door commerciële of winstgedreven spelers uitgebuit kan worden. Dit is in het bijzonder het geval waar de rol van gebruiker, beslisser en financier niet in eenzelfde persoon verenigd zijn, zoals vaak voorkomt in de kinderopvang, de zorg voor personen met een beperking en de ouderenzorg.

VRAAG VAN VERSO

Verso roept de Vlaamse overheid op om private financiering in eerste instantie te beschouwen als een aanvullende en flankerende financieringsvorm bij innovatie en infrastructuur. Vooral bij het uitwerken van innovatieve maatschappelijke diensten is het van belang dat hierbij de nodige regelluwe voorzien wordt, zodat sociaal ondernemerschap buiten de lijnen van bestaande structuren en deelsectoren mogelijk wordt.

Het blijft echter de rol van de overheid zelf om te voorzien in een sterke structurele financiering van maatschappelijke dienstverlening. Private financiering is dus niet aangewezen om lacunes in de publieke financiering van de maatschappelijke dienstverlening op te vangen. Bij het uitwerken van kaders voor het aantrekken van private financiering vraagt Verso de nodige aandacht te schenken aan mogelijke perverse effecten. Zo moeten ook burgers met complexe problematieken een volwaardige toegang blijven vinden tot onze maatschappelijke dienstverlening.

2

Sociale ondernemingen als werkgever

Sociale ondernemingen worden geconfronteerd met de dubbele beweging van toenemende vragen naar maatschappelijke dienstverlening en een sterker dan gemiddelde vergrijzing van hun personeelsbestand. Het hoeft dan ook niet te verbazen dat 1 op 3 nieuwe jobs in de komende jaren in de social profit tot stand komen.

Om op een krappe arbeidsmarkt de nodige talenten aan te kunnen trekken, dienen we in te zetten op duurzame loopbanen, werkbare jobs en aantrekkelijke loon- en arbeidsvoorwaarden. Daarnaast is een goede aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt nodig en moeten we hefboomen voorzien om zij-instromers en kansengroepen alle kansen te geven.

2.1 Maak de RSZ-doelgroepkorting ouderen van toepassing voor alle private werkgevers

HUIDIGE SITUATIE

Het decreet van 4 maart 2016 houdende het Vlaamse doelgroepenbeleid (BS 04/04/16) en het BVR van 10 juni 2016 tot uitvoering van bovenstaand decreet (BS 28/06/16) regelt het Vlaamse doelgroepenbeleid. Het toepassingsgebied van de doelgroepkorting oudere werknemers werd beperkt (selectiviteit) tot de werkgevers, die ressorteren onder categorie 1 van de structurele lastenverlaging. Dit betekent dat de meeste socialprofitwerkgevers worden uitgesloten van de doelgroepkorting oudere werknemers (met uitzondering van de werkgevers onder PC 318 en de sociale werkplaatsen). Bovendien verdwenen door de 6de staatshervorming maatregelen waarop socialprofitwerkgevers wél een beroep konden doen, zoals Activa.

VRAAG VAN VERSO

Verso vraagt om de selectiviteit van de doelgroepkorting ouderen ongedaan te maken en het toepassingsgebied te verruimen tot alle private werkgevers. Dit impliceert dat ook werkgevers die ressorteren onder categorie 2 en 3 van de structurele lastenverlaging kunnen genieten van deze doelgroepkorting en zoals steeds moet deze korting gelden voor aanwerving én voor zittend personeel.

2.2 Voer een coherent EAD-beleid

HUIDIGE SITUATIE

Het decreet houdende de evenredige participatie op de arbeidsmarkt van 8 mei 2002 is de basis voor het Vlaams EAD-beleid. De huidige regering heeft ondanks positieve evaluaties het loopbaan- en diversiteitsbeleid dat voortvloeide uit bovenstaand decreet hervormd naar

“De sociale economie is het sluitstuk van een consequent activeringsbeleid, beide gaan hand in hand”

een “talentenbenadering”. Concreet werden bijvoorbeeld de loopbaan- en diversiteitsplannen afgeschaft, werden regionale projectontwikkelaars diversiteit geschrapt, werd het succesvolle werkgeversproject “Jobkanaal” geschrapt, alsook het ervaringsfonds gericht op “oudere werknemers” geschrapt. Deze afbraak van het EAD-beleid ging gepaard met de overheveling van aanzienlijke budgetten van het beleidsdomein “Werk” naar het beleidsdomein “Economie” via de kmo-portefeuille. Bovendien stond één van de echte sleutels voor een “talentenbenadering”, met name een doordacht beleid rond elders verworven competenties, deze legislatuur op de pauzeknop. De impact van deze hervorming op de evenredige arbeidsdeelname van kansengroepen moet nog blijken.

VRAAG VAN VERSO

Verso vraagt dat het EAD-beleid van de Vlaamse regering opnieuw aansluit bij de oorspronkelijke doelstellingen van het decreet: kansengroepen – ja, die term mag opnieuw gebruikt worden – in de volle benutting van hun talenten kansen bieden op de arbeidsmarkt. Verso vraagt dit omwille van de inclusiviteitsgedachte, maar niet in het minst ook omdat we deze kansengroepen absoluut nodig hebben in een knelpunteconomie.

Dit impliceert dat een diversiteitsbeleid wordt gevoerd naar ondernemingen (bijvoorbeeld door middel van sectorconvenants), een coherent EVC-beleid wordt ontwikkeld met onder meer de heractivering van de ervaringsbewijzen, dat de middelen vanuit het beleidsdomein “Economie” geheralloceerd worden naar “Werk”, dat Verso opnieuw als een structurele partner in het EAD-beleid wordt erkend en hiertoe een substantieel project kan ontwikkelen. Daarnaast vraagt Verso dat de Vlaamse regering een werkbaarheidsfonds uitrolt, zoals gevraagd in het actieplan voor werkbaar werk van de Serv.

2.3 Zet voluit in op de sociale economie

HUIDIGE SITUATIE

De sociale economie zorgt ervoor dat mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt volwaardig kunnen deelnemen aan onze economie. Het combineert de tewerkstelling van kansengroepen met een kwaliteitsvolle dienstverlening voor bedrijven, gezinnen en overheden. De sociale economie zorgt bovendien voor een lokale verankering van economische activiteiten en ondersteunt daarbij de duurzame economische groei en ontwikkeling van onze regio. Overheden kunnen daarbij een belangrijke voorbeeldfunctie vervullen door ook zelf een beroep te doen op de diensten van de sociale economie.

De afgelopen jaren was de beleidscontext voor de sociale economie niet altijd evident. Zo was er onduidelijkheid over de gevolgen van de 6de staatshervorming, doelgroepkortingen (Activa, gesco's) werden stopgezet en er was een permanente discussie over de inschatting, inschaling en toeleiding van kandidaten naar de sociale economie. We zien trouwens dat de jobgroei van de laatste jaren geen substantiële impact heeft gehad op het armoederisico. De nieuwe jobs lijken niet naar de meest kwetsbare doelgroepen te gaan. Meer jobs in de sociale economie is volgens experts hét antwoord op deze paradox.

VRAAG VAN VERSO

Verso vraagt dat verder wordt ingezet op een substantieel groeipad voor de sociale economie die geflankeerd wordt door een kwaliteitsvolle toeleiding op maat van de bedrijfseconomische realiteit van ondernemingen in de sociale economie.

De sociale economie is het sluitstuk van een consequent activeringsbeleid. Beide gaan hand in hand. Er zijn immers werkzoekenden die omwille van diverse redenen niet in een reguliere context, maar wel op maat en met professionele begeleiding willen en kunnen werken. Deze omvangrijke groep kansen geven, impliceert een uitbreidingstraject voor de sociale economie.

Verder vraagt Verso dat de toeleiding van de kandidaten op een maatgerichte manier gebeurt in nauw overleg met de sector. Daarbij vragen we ook voldoende stabiliteit in het toeleiding-instrumentarium, met een bijsturing waar nodig. Doorstroom heeft een belangrijke meerwaarde, al is dit lang niet voor iedereen haalbaar. Terugstroom van kandidaten die doorgestroomd zijn naar de zogeheten reguliere arbeidsmarkt, moet trouwens ook mogelijk blijven.

Daarnaast vragen we dat de Vlaamse overheid in alle beleidsdomeinen ten volle haar voorbeeldfunctie opneemt door een beroep te doen op de diensten van de sociale economie. De Vlaamse overheid kan daarenboven lokale besturen aanmoedigen om ook deze voorbeeldfunctie op te nemen. We vragen om daarbij het potentieel van de Europese wetgeving omtrent overheidsopdrachten en staatssteun ten volle te benutten. Bovendien, en niet in het minst, heeft de Vlaamse overheid een belangrijke rol in het verstrekken van duidelijke en juridisch sluitende informatie en goede praktijken aan lokale en Vlaamse ambtenaren die verantwoordelijk zijn voor het uitschrijven van overheidsopdrachten.

2.4 Schep groeibanen met maatschappelijke meerwaarde

HUIDIGE SITUATIE

De afgelopen jaren zijn er heel wat jobkansen voor zwakkere profielen in de social profit verloren gegaan. Het ging daarbij vaak om banen voor laaggeschoolden. Concreet gaat het om het opdoeken van WEP+, de gesco's, de jongerenbonus en de jobs in het kader van de doelgroepkorting Activa. De basisgedachte achter deze stelsels was dat werkzoekenden die het moeilijk hebben op de arbeidsmarkt via een al dan niet tijdelijke baan een stap hogerop konden zetten en tegelijkertijd maatschappelijk nuttig werk verrichten. Handen die in de social profit meer dan nodig zijn. Een win-win dus.

Als alternatief voor deze activeringstrajecten introduceerde de Vlaamse regering het tijdelijke werkervaringskader voor werkzoekenden. Dit kader is operationeel vanaf 1 januari 2018. Zonder afbreuk te willen doen aan de merites van dat kader, stellen we echter vast dat de duurtijd van deze trajecten te kort is om bepaalde taken in de social profit op een kwaliteitsvolle manier uit te kunnen oefenen. Het gaat hier vaak om taken die lacunes in de dienstverlening opvullen, die ook door kansengroepen uitgevoerd kunnen worden en die een opstap kunnen betekenen naar een volwaardige tewerkstelling.

VRAAG VAN VERSO

Verso vraagt dat er groeibanen met maatschappelijke meerwaarde worden mogelijk gemaakt. Het gaat om tijdelijke jobs (maximum 2 jaar) waarbij laaggeschoolde werkzoekenden voor minstens vier vijfde tewerkgesteld kunnen worden in de socialprofitsectoren. In een eerste fase wordt voorzien in een begeleiding of opleiding voor deze laaggeschoolden. Deze groeibanen met maatschappelijke meerwaarde kunnen perfect gepositioneerd worden naast het tijdelijke werkervaringskader, de beroepsinlevingsstage (BIS) en wijkwerken. Een andere mogelijkheid is om binnen de individuele beroepsopleiding (IBO) een aparte regeling voor banen met maatschappelijke meerwaarde te creëren.

VRAAG VAN VERSO

Verso vraagt dat het volgende Vlaamse regeerakkoord sterke ambities uitdrukt voor een Vlaams Interprofessioneel Akkoord voor de social profit. We bepleiten hierin aandacht voor capaciteitsversterking, aantrekkelijke loon- en arbeidsvoorwaarden en een sterk flankerend beleid rond innovatie en ondernemerschap. Ook ruimer onderstrepen we het belang van intersectoraal sociaal overleg en het betrekken van de expertise van sociale partners bij de besluitvorming.

“De social profit is de komende jaren een sterke groeimotor voor de Vlaamse economie, dit uit zich onder andere op de arbeidsmarkt”

2.5 Zet in op een ambitieus Vlaams Interprofessioneel Akkoord voor de social profit (VIA 6)

HUIDIGE SITUATIE

De social profit is in de komende jaren een sterke groeimotor voor de Vlaamse economie. Dit uit zich ook op de arbeidsmarkt. Recente projecties tonen voor de periode 2016-2026 een uitbreidingsvraag van maar liefst 86.884 medewerkers. Daarnaast gaan ook flink wat huidige medewerkers in de komende jaren op pensioen. Dit leidt tot een vervangingsvraag van 55-plussers, goed voor nog eens 88.805 medewerkers in de periode 2016-2026. Er is dus dringend een meersporenbeleid nodig om ervoor te zorgen dat voldoende arbeidskrachten aangetrokken kunnen worden tot de social profit. Aantrekkelijke loon- en arbeidsvoorwaarden spelen hierin een cruciale rol.

Daarnaast is het stimuleren en ondersteunen van sociaal ondernemerschap binnen onze maatschappelijke dienstverlening een belangrijke hefboom om innovatieve maatschappelijke diensten uit te bouwen die rekening houden met deze arbeidsmarktcrachte en een context van schaarse publieke middelen. Zoals verder omschreven in dit memorandum, hebben sociale ondernemingen echter een onvolkomen toegang tot het beleidsinstrumentarium rond innovatie en ondernemerschap.

3

Sociale ondernemingen & ondernemerschap

3.1 Erken sociale ondernemingen ten volle als partner in de besluitvorming

HUIDIGE SITUATIE

Verso is de representatieve interprofessionele vertegenwoordiger van de socialprofitsectoren, die samen goed zijn voor 17,8% van de loontrekkende arbeidsplaatsen. Bovendien is Verso dé vertegenwoordiger van werkgevers die de sociale onderneming als ondernemingsmodel hanteren. Zo wordt Verso door de Vlaamse regering erkend als volwaardig lid van de Serv (BVR 23 april 2010). Toch worden niet alle Serv-partners door de Vlaamse overheid op een gelijkwaardige wijze behandeld. Daarnaast zijn er binnen het beleidsdomein Werk structuren waar Verso als enige sociale partner van de Serv niet vertegenwoordigd is. Hierbij denken we aan de VIONA-stuurgroep, de structuren in de schoot van het ESF, in het bijzonder het comité van toezicht en het managementcomité, en het Overlegplatform dual leren.

VRAAG VAN VERSO

Verso vraagt een volwaardige en structurele betrokkenheid bij alle strategische besprekingen binnen het Vlaams sociaal overleg, formeel en informeel. Verso vraagt dat de Vlaamse regering alle sociale partners van de Serv op een gelijkwaardige manier behandelt in de vertegenwoordiging van de beleidsstructuren waar de sociale partners een zetel hebben.

3.2 Ondersteun sociale ondernemingen in hun strategische transformatie

HUIDIGE SITUATIE

Vlaanderen heeft baat bij economisch gezonde sociale ondernemingen met een duurzame maatschappelijke verankering en een sterke financiële performantie. Dit is immers van belang om in te kunnen zetten op een innovatieve maatschappelijke dienstverlening voor onze samenleving van morgen.

Sociale ondernemingen staan, net als andere ondernemingen, voor ingrijpende transformaties binnen hun belangrijkste managementprocessen. Zo worden ze geconfronteerd met een toenemende marktwerking binnen hun dienstverlening (zoals tendering en persoonsvolgende financiering), met een internationalisering van de markten waarop ze actief zijn (denk aan innovaties in de zorg of de markt van maatwerkbedrijven) en met sterke omwentelingen die gepaard gaan met technologische ontwikkelingen en digitalisering (bijvoorbeeld Internet of Things, Industry 4.0 of blockchain).

Grotere ondernemingen hebben vaak aparte diensten of functies om het innovatiebeleid te coördineren. De kleine organisaties verdienen bijzondere aandacht en actieve ondersteuning. We zien dat het zoeken naar de optimale schaal om activiteiten op een efficiënte manier te ontwikkelen, steeds meer leidt tot het aangaan van samenwerkingsverbanden of fusies. Deze evolutie is volop aan de gang, maar voor veel organisaties is dit onbekend terrein. Begeleiding hierbij is absoluut nodig.

Vandaag hebben sociale ondernemingen echter onvolkomen toegang tot het ondersteuningsinstrumentarium van de Vlaamse overheid om dergelijke strategische

transformaties te faciliteren (bijvoorbeeld kmo-groei-subsidie en kmo-portefeuille). De meeste sociale ondernemingen worden hiervan uitgesloten op basis van hun rechtsvorm (vzw). Ook binnen het ondernemerschapbevorderende ecosysteem van de Vlaamse overheid is er geen volwaardig aanbod voor sociale ondernemingen.

VRAAG VAN VERSO

Verso vraagt dat de Vlaamse regering innovatie en transformatie versnelt door alle sociale ondernemingen, ongeacht hun rechtsvorm, toegang te geven tot het reguliere instrumentarium voor de ondersteuning van innovatie en ondernemerschap. Concreet moeten sociale ondernemingen, die voornamelijk het vzw-statuut hanteren, ook toegang krijgen tot de kmo-portefeuille en de kmo-groei-subsidie. Dit betekent ook een opname van sociale ondernemingen in het ecosysteem rond innovatie en ondernemerschap en een partnerschap met het Vlaams Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO).

3.3 Ondersteun de uitwerking van innovatieve businessmodellen bij sociale ondernemingen

HUIDIGE SITUATIE

Het opzetten van een sociaal businessidee is niet evident. Zo is het niet eenvoudig om de betalingsbereidheid en de omvang van de vraag in te schatten voor een dienstverlening die vooral inzet op preventie. Bovendien zorgt de vaak complexe regelgeving er al eens voor dat nieuwe businessideeën de nodige tandwielen niet vinden om te kunnen starten of groeien.

VRAAG VAN VERSO

Gelet op de belangrijke potentiële maatschappelijke meerwaarde van sociale innovatie, vraagt Verso een substantiële versterking van de ondersteuning van innovatieve businessmodellen in de social profit. We vragen ook voldoende regelluwe experimenteerterruimte en incubatiemogelijkheden op maat van startende en groeiende sociale ondernemingen. We vragen daarbij in het bijzonder aandacht voor de ondersteuning van ondernemingsmodellen die niet gericht zijn op het realiseren van

vermogensvoordelen voor de aandeelhouders, maar waar winsten maximaal geherinvesteerd worden in de dienstverlening.

3.4 Zet in op een rechtszeker ondernemingskader en een performante overheid

HUIDIGE SITUATIE

Sociale ondernemingen zijn private ondernemingen die voluit een ondernemingsrisico dragen. Ze sluiten contracten af met gebruikers, personeelsleden en financiers. Ze investeren in infrastructuur en menselijk kapitaal en dit vanuit een langetermijnperspectief. Als ondernemers zijn ze daarbij vaak sterk afhankelijk van overheidsbeslissingen.

VRAAG VAN VERSO

Verso vraagt dat beleidsbeslissingen van de Vlaamse overheid (en de uitvoering ervan) rekening houden met de nood aan een rechtszeker en adequaat regelgevend kader voor sociale ondernemingen.

Sociale ondernemingen rekenen daarbij op een performante overheid die op tijd betaalt en die haar beslissingen omtrent erkenningen, subsidies en andere aspecten van regelgeving tijdig neemt en communiceert.

Daarnaast vestigen we in het bijzonder onze aandacht op een kwaliteitsvolle vertaalslag van de nieuwe wetgeving voor verenigingen en vennootschappen op Vlaams niveau (cf. erkennings- en subsidiebesluiten) en op de nood aan rechtszekerheid bij de Vlaamse interpretatie van Europese regelgeving (bijvoorbeeld wetgeving omtrent staatssteun of overheidsopdrachten).

4

Inzetten op een sterk flankerend beleid

De effectiviteit en doelmatigheid van onze maatschappelijke dienstverlening is mee afhankelijk van het flankerend beleid dat in tal van beleidsdomeinen gevoerd wordt. Daarom heeft Verso ook beleidsaanbevelingen voor enkele belangrijke beleidsdomeinen van de Vlaamse regering.

4.1 Onderwijs

4.1.1 Moedig jongeren aan om te kiezen voor opleidingen in maatschappelijke dienstverlening

HUIDIGE SITUATIE

In de Vlaamse social profit is er – zeker in tijden van krapte op de arbeidsmarkt – een erg grote vraag naar gekwalificeerde medewerkers (verpleegkundigen, opvoeders-begeleiders, maatschappelijk werkers, sociaal-cultureel werkers, zorgkundigen, enzovoort). Zo zorgt de vergrijzing voor een uitbreidingsvraag in de social profit. Voor de periode 2016-2026 komt deze uitbreidingsvraag neer op maar liefst 86.884 medewerkers. Daarnaast gaan ook flink wat huidige medewerkers in de komende jaren op pensioen. Dit leidt tot een vervangingsvraag van nog eens 88.805 medewerkers in de periode 2016-2026. Gelijktijdig zorgt een ontgroening voor minder nieuwe arbeidskrachten op de arbeidsmarkt, wat maakt dat een meersporenbeleid nodig is om de maatschappelijke dienstverlening van morgen ook op de werkvloer te kunnen realiseren. Een belangrijke hefboom hiertoe zit uiteraard in het onderwijs.

VRAAG VAN VERSO

Verso vraagt dat de inspanningen van de overheid die worden gedaan om jonge mensen warm te maken voor opleidingen die rechtstreeks toeleiden naar beroepen in de social profit, onverminderd worden verdergezet en zelfs verbreed. De Vlaamse regering kan hiertoe nog sterker inzetten op campagnes die de troeven van de social profit in de verf zetten.

4.1.2 Investeer in generalistische basiscompetenties

HUIDIGE SITUATIE

Ons Vlaams onderwijs levert uitststekende 'professionals' af. Jongeren die de specifieke taken die men moet kennen en kunnen om het beroep uit te oefenen onder de knie hebben. Uiteraard zullen ze in een veranderende werkomgeving, onder andere op technologisch vlak, steeds moeten bijleren. Werken in de social profit vereist dus specialistische kennis. Maar werken in de social

“Per 100 voltijdse medewerkers zijn er 26 stagiairs uit het secundair onderwijs aan de slag in de social profit”

profit is in essentie veelal werken met mensen, die zich bovendien dikwijls in een kwetsbare positie bevinden. Dus naast specialistische competenties moeten de socialprofitmedewerkers van morgen ook over generalistische competenties beschikken. Dit is geen contradictie. Het moet gaan om generalistische basiscompetenties waarop de specialistische competenties zijn geënt.

VRAAG VAN VERSO

Verso vraagt dat er in de opleidingscurricula meer ruimte wordt gemaakt voor het geïntegreerd verwerven van generalistische basiscompetenties. Denk daarbij aan authentiek en oprecht luisteren, teamwerk, cultureel en sociaal-economisch sensitief werken of coachend werken.

4.1.3 Inzetten op een flankerend kader voor stages en dual leren

HUIDIGE SITUATIE

De social profit heeft een sterke traditie in het aanbieden van stages. Meer nog, de social profit is een van de meest stagegedreven sectoren op de Vlaamse arbeidsmarkt. Per 100 voltijdse medewerkers zijn er ongeveer 26 stagiairs uit het secundair onderwijs aan de slag op onze werkvloeren. Ook in het hoger onderwijs zitten er stages vervat in heel wat opleidingsonderdelen. Daarnaast maakt dual leren ook opgeld in de social profit.

VRAAG VAN VERSO

Verso vraagt een begeleidingspremie of een RSZ-korting voor mentoren/begeleiders.

4.1.4 Aandacht voor sociaal ondernemen in curricula

HUIDIGE SITUATIE

Vandaag is er in de lessenspakketten en opleidingsonderdelen van de meer socio-agogische en bedrijfsgerichte opleidingen in het secundair en hoger onderwijs veel aandacht voor de actoren “overheid” en “ondernemingen”, maar nauwelijks voor de actoren “sociale onderneming” of “social profit”.

VRAAG VAN VERSO

Verso vraagt om het model van sociaal ondernemen volwaardig te behandelen bij de opmaak van opleidingsonderdelen binnen bedrijfsgerichte en sociaal-agogische opleidingen.

4.2 Wetenschappelijk onderzoek

Wetenschappelijk onderzoek vormt in onze kennis-samenleving een onmiskenbare investering in duurzame sociaal-economische ontwikkeling op lange termijn. Binnen het kader van de 3%-norm voor Onderzoek en Ontwikkeling tegen 2020, geven we vanuit Verso enkele belangrijke aandachtspunten mee.

4.2.1 Ondersteun de ontsluiting en implementatie van innovaties

Vlaanderen ondersteunt sterk het onderzoek naar technologische innovatie en dit ook binnen domeinen van maatschappelijke dienstverlening, in de eerste plaats in de gezondheidszorg. Verso vraagt hierbij voldoende aandacht voor de ontsluiting en implementatie van deze innovaties opdat deze ingezet kunnen worden voor een sterkere maatschappelijke dienstverlening. Belangrijk hierbij is eveneens te kijken naar eventuele perverse effecten binnen onze verzorgingsstaat en de impact van deze innovaties op kwaliteit, betaalbaarheid en toegankelijkheid van onze dienstverlening.

4.2.2 Investeer in sociale innovatie

Naast investeren in technologische innovatie moedigen we de volgende Vlaamse regering ook aan om sterk in te zetten op wetenschappelijk onderzoek naar sociale innovatie. Sociale innovatie zorgt misschien niet steeds voor een direct zichtbare return op het vlak van economische groei op de korte termijn, maar levert wel een flink potentieel aan terugverdieneffecten en vermeden kosten op die de ganse Vlaamse regering ten goede komen. Bovendien versterken ze de wendbaarheid en de sociale cohesie van onze samenleving, wat mee het institutioneel kader achter onze economische groei versterkt.

4.2.3 Moedig evidence-based werken en sociale impactmeting aan

In een context van schaarse (publieke) middelen moedigen we meer wetenschappelijk onderzoek naar de effecten van maatschappelijke dienstverlening aan. We denken hierbij niet alleen aan de output van deze dienstverlening, maar in hoofdzaak aan de outcome in termen van levenskwaliteit, economische groei (op korte en lange termijn) en overheidsfinanciën. Binnen de gezondheidszorg bestaat hierin al een flinke wetenschappelijke basis. We moedigen echter ook onderzoek aan voor een sterkere evidence-based onderbouw van interventies binnen welzijn, sociale economie en het sociaal-cultureel werk. Dit helpt sociale ondernemingen de juiste keuzes te maken met het oog op een maximaal rendement van hun interventies voor onze samenleving. Het helpt langs de andere kant ook beleidsmakers om vanuit een integraal perspectief terugverdieneffecten en vermeden kosten over meerdere beleidsdomeinen heen in kaart te brengen.

4.2.4 Investeer in onderzoek naar maatschappelijke uitdagingen

We moedigen verder onderzoek aan naar maatschappelijke uitdagingen op de korte en lange termijn. Een goede kennis van de complexiteit van maatschappelijke uitdagingen is immers noodzakelijk om de juiste antwoorden te kunnen blijven bieden.

4.3 Energie

4.3.1 Moedig investeringen in energie-efficiëntie aan

HUIDIGE SITUATIE

In haar Visie 2050 “Een lange termijnstrategie voor Vlaanderen” stelt de Vlaamse regering ambitieuze doelstellingen voorop op het vlak van energietransitie. Hierbij streeft men naar energie-efficiëntie als gemeengoed in de hele samenleving en verbeterde energie-efficiëntie in nieuwe en bestaande gebouwen.

De socialprofitsectoren zijn een partner om deze doelstelling te helpen realiseren. In de residentiële voorzieningen kunnen energie-investeringen leiden

“De energieprestatienormen van historisch erfgoed kunnen nooit tippen aan die van klassieke renovaties of nieuwbouw”

tot duurzame en energie-efficiënte gebouwen die de levenskwaliteit bevorderen en leiden tot kostenefficiëntie op lange termijn.

VRAAG VAN VERSO

Verso vraagt de Vlaamse overheid om prioriteit in te zetten op volgende zaken:

De regelgeving op vlak van energienormen is complex en weinig transparant. De overheid moet voldoende ondersteuning en middelen voorzien zodat het laagst mogelijk E-peil kan bereikt worden op een kostenefficiënte manier. De regelgeving op openbare aanbestedingen is een grote struikelblok. Binnen deze regelgeving is weinig onderhandelingsmarge waardoor vaak voor de goedkoopste oplossing moet gekozen worden en niet voor de meest duurzame. Alternatieve methodieken van innovatief en duurzaam aanbesteden moeten beter gepromoot worden.

Het financieringskader moet ruimte bieden om energiezuinige oplossingen uit te werken en te implementeren. De nieuwe financieringsmodaliteiten voor infrastructuur in zorg en welzijn voorzien geen extra middelen om energiezuinig te bouwen of om energiebesparende projecten op te zetten. Financiële incentives onder de vorm van projectsubsidies kunnen belangrijke triggers zijn om ook energiezuinige renovaties te realiseren.

Er is nood aan een kennisplatform om kennis en expertise te delen.

Sociale ondernemingen die gebruik maken van historisch erfgoed kunnen nooit de energieprestatienormen halen van klassieke renovaties of nieuwbouw. Voor hen zouden afzonderlijke normen moeten gelden en extra middelen worden vrijgemaakt.

4.3.2 Zet in op competitieve energiekosten

HUIDIGE SITUATIE

De langetermijnvisie 2050 van de Vlaamse overheid vermeldt ook dat bedrijven moeten kunnen werken met competitieve energiekosten, en dat Vlaamse gezinnen energie kunnen gebruiken tegen een betaalbare prijs. Deze doelstellingen liggen in de lijn van Duurzaam Ontwikkelingsdoel 7 van de VN: “Maak betaalbare, betrouwbare, duurzame en moderne vormen van energie voor iedereen toegankelijk.”

De energietransitie vraagt een aanpassing van het energiegedrag bij consumenten, bedrijven en overheden. Alternatieve energiediensten en nieuwe verdienmodellen moeten de overstap naar duurzamere energiesystemen ondersteunen.

Bij deze energietransitie en de ondersteunende maatregelen hierrond mogen de socialprofitsectoren niet vergeten worden. Betaalbare en duurzame energie zijn ook voor de werking van sociale ondernemingen cruciaal om kostenefficiënt te kunnen werken.

VRAAG VAN VERSO

Verso vraagt de Vlaamse overheid om in te zetten op competitieve energiekosten met volgende maatregelen:

Investerings in alternatieve energie zoals zonnepanelen zouden budgetneutraal of zelfs winstgevend moeten kunnen zijn voor socialprofitorganisaties. Op dit moment zijn investeringen in zonnepanelen dikwijls nog weinig interessant omdat onvoldoende eigen energie nodig is en toelevering aan het net of aan derden nog niet rendeert of zelfs niet mogelijk is.

Alternatieve verdienmodellen zoals het delen van daken voor zonnepanelen moeten kunnen uitgetest worden in regelluwe ruimtes.

4.4 Wonen

De huidige Vlaamse regering heeft met haar “Startnota transitieprioriteit Slim Wonen en Leven” een belangrijke voorzet gegeven voor het woonbeleid van de komende

jaren. Een belangrijk element hierin is dat de Vlaamse regering zelf aangeeft dat de overheid extra inspanningen dient te leveren wanneer kwetsbare personen of groepen er zelf niet in slagen een kwaliteitsvolle, betaalbare woning met woonzekerheid te realiseren. Het is een uitdaging voor de volgende Vlaamse regering om dit uitgangspunt te vertalen in concrete maatregelen en bijhorende budgettaire engagementen aangaande problemen zoals dak- en thuisloosheid, de wachtlijsten in de sociale huisvesting en discriminatie op de private huurmarkt.

Daarnaast heeft Verso volgende aandachtspunten:

- » Om de doelstelling van een kwaliteitsvolle, betaalbare woning met woonzekerheid voor elke Vlaming te realiseren is een **integrale aanpak** nodig waarbij ook zorg, welzijn, aangepaste tewerkstelling en het sociaal-cultureel werk betrokken worden. Dit vraagt om een **breder perspectief** dan wat vandaag omschreven staat in de startnota van de Vlaamse regering. Zo bepleiten we bijvoorbeeld een verruiming van de strategische denkgroep van de transitieruimte “Slim Wonen en Leven” met een vertegenwoordiging vanuit zorg, welzijn en sociaal werk.
- » We bepleiten een regelgevend kader dat de private financiering van (ver)nieuwbouw in eerste instantie vanuit een **investeringsperspectief** benadert en niet vanuit een beleggingsperspectief. Dit geldt voor het aanbod op de private huurmarkt, voor de financiering van sociale woningen, maar in het bijzonder ook voor de financiering van zorgvastgoed. Het hanteren van een investeringslogica is immers cruciaal om in te kunnen zetten op levensloopbestendig wonen.
- » De plannen om **technologie** in te zetten om een aantrekkelijke woon- en leefomgeving te realiseren kunnen we alleen maar aanmoedigen, mits er ook aandacht is voor potentiële perverse effecten voor kwetsbare personen en groepen op de woningmarkt zoals gentrificatie.
- » Bij het inschatten van de **woonbehoefte** wordt best niet alleen gekeken naar het aantal huishoudens en hun socio-economische situatie, maar ook naar leeftijd, zorgbehoefte en andere elementen die de sociale mix en de leefbaarheid van een buurt beïnvloeden. Deze oefening vergt ook een integrale benadering waarbij ruimtelijke ordening, mobiliteit en de nabijheid van maatschappelijke dienstverlening op de radar geplaatst wordt.

“De woonbehoefte
inschatten gaat niet
alleen over het aantal
huishoudens, maar ook
over leeftijd, zorgbehoefte,
sociale mix die de leef-
baarheid van de buurt
beïnvloeden ...”

Verso onderhoudt nauwe banden met de andere structuren die de socialprofitsector vertegenwoordigen: Unisoc op federaal niveau, UNIPSO in het Waals Gewest en BRUXEO in Brussel.

Wij nodigen u uit om kennis te nemen van de socialprofitprioriteiten op elk beleidsniveau, die zijn opgenomen in hun respectievelijke memorandums. Onze prioriteiten op Europees niveau vindt u in een gezamenlijk memorandum op de Unisoc-website.

www.unipso.be · www.unisoc.be · www.bruxeo.be

UNIPSO

OVER VERSO

De Vereniging voor Social Profit Ondernemingen (Verso) is de intersectorale werkgeversorganisatie voor de socialprofitsector in Vlaanderen. Wij vertegenwoordigen vijftien federaties uit alle sectoren van de social profit. Verso is een pluralistische organisatie die contacten onderhoudt met alle politieke strekkingen.

www.verso-net.be

Onze leden zijn:

